

บทบาทของมูลนิธิสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีน ต่อสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ

พัชรินรุจา จันทโรนานนท์^๑

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของมูลนิธิ สมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งองค์การรูปแบบมูลนิธิและสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนนั้น ส่งผลดีและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมจังหวัดสมุทรปราการ มีบทบาทช่วยเสริมแรงในด้านการพัฒนาสังคมในพื้นที่ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนขององค์การของชาวไทยเชื้อสายจีน คือ ความเป็นไทยของลูกหลานจีน โดยเฉพาะในประเด็นความไม่เข้าใจและการลดการให้ความสำคัญในวัฒนธรรม ประเพณีของชาวจีน จึงทำให้คนรุ่นใหม่สนใจเข้าร่วมและสานต่อองค์การของชาวไทยเชื้อสายจีนลดลง สำหรับปัจจัยส่งเสริมความยั่งยืนขององค์การ คือ การบริหารจัดการที่เหมาะสมขององค์การ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานภายในองค์การสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ และการที่มูลนิธิและสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในพื้นที่โดยมิได้แบ่งแยกเพื่อช่วยพัฒนาสังคม ตลอดจนการมีความสัมพันธ์และความร่วมมือกับองค์การลักษณะเดียวกันในประเทศจีน ช่วยให้องค์การมีพัฒนาต่ออย่างรวดเร็วในหลายด้าน และการติดต่อกันของภาคประชาชนยังเป็นรากฐานในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีกด้วย

คำสำคัญ: จังหวัดสมุทรปราการ, มูลนิธิของชาวไทยเชื้อสายจีน, สมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีน

^๑ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม E-mail: patcharinruja@gmail.com

วันที่รับบทความ: 8 ตุลาคม 2564. วันที่แก้ไขบทความ: 13 ธันวาคม 2564 และวันที่ตอบรับบทความ: 17 มกราคม 2565

The Role of Thai–Chinese Foundation and Association towards Society in Samutprakan Province

Patcharinruja Juntaronanont^a

Abstract

The research study the Role of Thai–Chinese Foundation and Association towards Society in Samutprakan Province. The results of the research reveals that establishment of Thai-Chinese foundations and associations gave benefit to the people and society in Samutprakan Province and played a role in promoting social development in the area. The factors affecting the sustainability of the Chinese-Thai organizations are the Thainess of the Chinese descendants, especially the issues of incomprehensibility and deprioritization of Chinese tradition culture resulting in less interest and less participation of new generation in the Thai -Chinese organization. The factors promoting the sustainability of the Thai -Chinese organizations are the proper management of the organization, especially for those who work within the organization can support themselves and their families, and Thai-Chinese foundations and associations have various activities with local people without discrimination to help develop society. In addition, the relations and cooperation with similar organizations in China can help the organizations to develop in many areas. The people-to-people connectivity can also be the foundation of fostering stronger relations between Thailand and China.

Keywords: Samutprakan Province, Thai–Chinese Foundation, Thai–Chinese Association

---

^a Advisor to the Ministr of Higher Education, Science, Research and Innovation. E-mail: patcharinruja@gmail.com

Received: 8 October 2021   Revised: 13 December 2021   Accepted: 17 January 2022

บทนำ

จังหวัดสมุทรปราการมีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน มีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่เป็นชุมชนตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย เนื่องจากสมุทรปราการตั้งเมืองที่ปากแม่น้ำที่สามารถเดินทางออกสู่ทะเลได้ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางการค้าที่พ่อค้าชาวต่างประเทศจะต้องผ่านเพื่อเข้าไปในเมืองหลวงของไทย ดังนั้นในสมัยอยุธยาตอนกลาง รัชสมัยพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. 2153-2171) สมุทรปราการจึงได้กลายเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลและเป็นศูนย์กลางการค้า ที่มีพ่อค้าเข้ามาทำการค้ามากมายทั้งชาวตะวันตกและพ่อค้าชาวจีน (Document Processing and Archives Committee, 1999) เมืองสมุทรปราการจึงเป็นที่รวมของผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์หลากหลายอาชีพ จนกลายเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณทางออกทะเลที่มีความสำคัญมากมาตั้งแต่สมัยอยุธยาสืบ สมัยกรุงธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน เมืองสมุทรปราการมีอีกชื่อ เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ปากน้ำ”

ประชากรในเมืองสมุทรปราการประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ได้แก่ กลุ่มคนไทยพื้นถิ่น มลายู ลาว มอญ จีน (Songsiri, 2016) ชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้ผสมกลมกลืนกลายเป็น “คนปากน้ำ” สืบทอดมาถึงปัจจุบัน

สำหรับชาวจีนอพยพในจังหวัดสมุทรปราการนั้น แรกเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองส่วนใหญ่เป็นลูกเรือที่ติดเรือพ่อค้าเข้ามาทำการค้า ต่อมาด้วยเหตุปัจจัยภายในประเทศจีน และความต้องการแรงงานจีนเข้ามาช่วยพัฒนาประเทศในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(พ.ศ. 2396-2453) ประกอบกับเป็นช่วงเวลาที่เทคโนโลยีด้านการเดินเรือเจริญขึ้น จึงเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อชาวจีนอพยพให้เข้ามารับจ้างทำงานในสมุทรปราการมากขึ้น ชาวจีนเมื่ออพยพมาแล้วพวกเขาได้นำวิถีชีวิตที่ยึดถือเมื่อครั้งอยู่ที่บ้านเกิดเมืองนอนมาไว้ที่สมุทรปราการ และได้สร้างสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ชุมชนของชาวจีนอพยพนั้น นอกจากนี้จะมีศาลเจ้าเป็นศูนย์กลางของชุมชนแล้ว ยังมีมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสาธารณกุศล สมาคมตระกูลแซ่และสมาคมอาชีพ องค์การของชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมในพื้นที่อย่างไร และเป็นคุณูปการต่อจังหวัดสมุทรปราการมากเพียงใด รวมทั้งแนวทางสานต่อความยั่งยืนขององค์การของชาวไทยเชื้อสายจีนจะเป็นอย่างไร เป็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในบทความวิจัยชิ้นนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ
- (2) เพื่อศึกษาแนวทางสานต่อความยั่งยืนขององค์การชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) เมื่อมนุษย์มีการพัวพันกันก็จะเกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ร่วมกันสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมา มีแบบแผนการกระทำและมีโครงสร้างสังคม ซึ่งสิ่งนี้จะคงอยู่ต่อไปและมีพัฒนาการได้ต้องขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจและการเลือกของปัจเจกบุคคลของสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความคิดเห็นและแนวทางที่สอดคล้องกันกับความต้องการของสังคมมากที่สุด (Blumer, 1969) โดยตัดสินใจจากเสียงส่วนใหญ่ และปัจเจกบุคคลต้องนำตัวเองออกมาโดยยึดสังคมเป็นศูนย์กลาง (Yanyongkasemsuk, 2013, 72) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ยังได้เน้นเรื่องตัวผู้กระทำ หรือตัวแสดง (Actor) และการรับรู้บทบาท (Role-taking) (Psathas, 2014, 24-36) ทฤษฎีนี้ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์เรื่องการปฏิสัมพันธ์ของคณะกรรมการในองค์การเพื่อพัฒนาการขององค์การ ซึ่งทุกคนในองค์การต่างมีหน้าที่ที่รับผิดชอบ

2) ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Network Theory) คือ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่มีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน กลุ่มสังคมดังกล่าวคือเครือข่ายทางสังคม ที่บุคคลเข้าร่วมกลุ่มแล้วมีผลตอบแทนที่คุ้มค่าที่จะช่วยให้สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ง่ายขึ้น (Thaithong, 1985) เครือข่ายสังคม เป็นระบบทางสังคมที่เชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์ แต่จะซับซ้อนตามธรรมชาติและสภาพของสังคม เครือข่ายทางสังคมต้องประกอบไปด้วยบุคคล ที่มีหลายบทบาทที่จะต้องร่วมในชีวิตประจำวัน (Emerson, 1976) ทฤษฎีนี้ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของมูลนิธิและสมาคมทั้งที่เป็นโรงเจ ศาลเจ้าและสมาคมตระกูลแซ่อื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสานต่อความยั่งยืนขององค์การชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ

3) แนวคิดเรื่ององค์การไม่แสวงหาผลประโยชน์และองค์การที่มีพื้นฐานจากความเชื่อ (Nonprofit Organizations and Faith – Based Organizations) Karns (n.d.) ได้ให้ความหมายว่า องค์การไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือผลกำไร คือ การรวมกลุ่มของเอกชน หรือองค์การทางธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ แต่เป็นเพียงการสนับสนุนภาครัฐด้านการให้บริการด้านสาธารณประโยชน์ ที่ภาครัฐไม่อาจทำได้อย่างทั่วถึง ได้มีผู้แบ่งประเภทขององค์การไม่แสวงหาผลกำไรออกตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมไว้ 12 กลุ่ม ในกลุ่ม 4 คือการบริการทางสังคม การช่วยเหลือยามฉุกเฉินและบรรเทาสาธารณภัย ในกลุ่ม 8 คือ ด้านสาธารณกุศลและอาสาสมัคร โดยให้องค์การเป็นสื่อกลางทางสาธารณประโยชน์ ได้แก่ มูลนิธิที่ให้ทุน จัดหาทุน องค์การที่สนับสนุนและส่งเสริมงานด้านอาสาสมัคร หรือกลุ่มที่ 10 คือ กลุ่มด้านศาสนา (Religion) อันได้แก่สถานที่และสมาคมทางศาสนา ได้แก่ ศาสนสถานของศาสนา และความเชื่อต่าง ๆ (Salamon & Helmut ,1996) สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการแบ่งประเภทขององค์การเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรเช่นกัน คือ องค์การสังคมสงเคราะห์ของเอกชน (มูลนิธิ/สมาคม) หมายถึง องค์การที่จัดตั้งขึ้นตามแนวคิดมนุษยธรรม เป็นนิติบุคคลที่เป็นอิสระจากหน่วยงานราชการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

ดำเนินงานเกี่ยวกับการสังคม (National Statistical Office, 2019,4-6) องค์การแบบนี้ มีหลายรูปแบบ และเป็นองค์การที่มีบทบาทอย่างสูงต่อการพัฒนาประเทศ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีนี้ในการวิเคราะห์การปฏิบัติงานและกิจกรรมของมูลนิธิและสมาคม ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีพื้นฐานจากการไม่แสวงหาผลประโยชน์และผลกำไร แต่ช่วยสนับสนุนให้ภาครัฐมีบริการด้านสาธารณประโยชน์ให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

4) ทฤษฎีการทูตสาธารณะ (Public Diplomacy Theory) การทูตสาธารณะมีความเก่าแก่เกือบจะเท่ากับการทูตแบบดั้งเดิม (Melissen, 2007) และโจเซฟ เอส ไนน์ (Joseph S. Nye) เห็นว่าการทูตสาธารณะมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานในการเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแพร่ขยาย Soft Power ของแต่ละประเทศในการโน้มน้าวสาธารณชนในต่างประเทศให้คล้อยตาม ในโลกยุคปัจจุบันประชาชนและผู้เล่นอื่นในสังคมต่างมีบทบาทในด้านนี้มากยิ่งขึ้น (Nye, 2004) การทูตสาธารณะยังเรียกว่าการทูตภาคประชาชน (People to People Diplomacy) คือเน้นการสื่อสารระหว่างภาคประชาชนในอีกประเทศหนึ่งหรือทั่วโลก แนวคิดนี้ได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางโดยเน้นการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการทูตภาคประชาชนมากขึ้น โดยส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านผ่านความช่วยเหลือเพื่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนต่อประชาชน เช่นการกีฬา (Pornsiripongse, 2013) Nye ระบุไว้ว่าที่มาแห่งอำนาจนุ่มหรือ Soft Powerมาจาก 3 แหล่ง คือวัฒนธรรม(Culture) ค่านิยมทางการเมือง (Politic Value) และนโยบายต่างประเทศ(Foreign Politics) มาก ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีนี้ในการวิเคราะห์การติดต่อกันของภาคประชาชนของมูลนิธิสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการกับภาคประชาชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศจีนเพื่อสืบสานความยั่งยืนขององค์การ

5) แนวคิดด้านวิถีจีน (Chinese Way) ในสังคมจีนปัจจุบันแม้จะขอลดเสียงเรื่องวัฒนธรรมใหญ่และวัฒนธรรมเล็ก แต่ต่างก็มีความสำคัญไม่น้อยกว่า ในวัฒนธรรมใหญ่ก็มีวัฒนธรรมเล็กแฝงอยู่ เช่นเดียวกับวัฒนธรรมเล็กก็ย่อมมีส่วนของวัฒนธรรมใหญ่ผสมผสานอยู่เช่นกัน (Du and Dong, 2001, 95) ประเทศจีนจึงสามารถสร้างประเทศและวิถีชีวิตแบบจีนที่มีความแข็งแกร่งได้ จิตวิญญาณทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ ผ่านช่วงเวลาที่ต้องพัฒนามายาวนาน ได้เกิดเป็นกฎเกณฑ์ในวิถีชีวิตและเป็นบรรทัดฐานทางสังคมอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปทุกยุคทุกสมัย และเป็นแบบฉบับที่ทุกคนต้องปฏิบัติ โดยได้รับการปฏิบัติกันของชาวจีนทุกครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น ขงจื้อ (孔子) สอนว่ามนุษย์นั้นมีความแตกต่างจากสัตว์โลกเพราะมีพื้นฐานของเรื่องความมีเมตตาธรรม มีคุณธรรม มีจารีตประเพณี และมีความรู้ตามบรรทัดฐานของสังคม ที่เรียกว่า เหวิน อี้ หลี่ จื่อ (仁、义、礼、智) ความมีเมตตาธรรมคือมีความรักและเมตตาตามมนุษย์ทั้งโลก มีคุณธรรมสามารถไฝหาความเสมอภาคระหว่างบุคคล

ระหว่างประเทศ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบของสังคม การมีจารีตประเพณีคือรู้จักการให้ความเคารพนับถือผู้มีคุณูปการแก่โลกมนุษย์ รวมทั้งผู้ที่ยังมีชีวิตและผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว การมีความรู้ตามบรรทัดฐานของสังคมทำให้เป็นผู้รู้ในสิ่งที่ผิด สามารถเฝ้าหาเหตุผล คิดทบทวนและมีจิตสำนึกกลับตัวทำสิ่งดี สร้างความสงบสุขให้สังคมได้ นอกจากนั้นขงจื้อยังได้พูดถึงความสัมพันธ์ 5 แบบระหว่างคนในสังคมที่เรียกว่า หู่หลุน (五伦) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากษัตริย์กับข้าราชบริพาร (君臣) ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร (父子) ความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายน้องชาย (兄弟) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา (夫妇) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน (朋友) ทั้งนี้สามารถแยกความสัมพันธ์ดังกล่าวออกเป็น 3 ระดับคือระดับครอบครัว ระดับบุคคลในสังคมและระดับประเทศ ผลประโยชน์ที่ได้จากความสัมพันธ์ดังกล่าวนอกจากจะสร้างความปรองดองในสังคมเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประเทศแล้ว ในความสัมพันธ์แต่ละระดับล้วนมีกฎเกณฑ์อันขึ้นอยู่กับพื้นฐานของคุณธรรมทำให้ความสัมพันธ์ในแต่ละระดับดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนจนกลายเป็นแกนหลักแห่งวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนทุกวันนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีนี้ในการวิเคราะห์ เรื่องบทบาทและกิจกรรมของมูลนิธิสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อสังคมจังหวัดสมุทรปราการ

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของมูลนิธิสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ นั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณด้วยการใช้สถิติร้อยละ และลงพื้นที่เก็บข้อมูลและจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมของมูลนิธิสมาคม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้เลือกไว้เป็นสถานที่สำหรับการศึกษา 5 แห่ง อันได้แก่ 1) มูลนิธิร่วมกุศลสมุทรปราการ (天德善堂) ถนนท้ายบ้าน อำเภอปากน้ำ 2) มูลนิธิร่วมกตัญญู (義德善堂) ถนนกิ่งแก้ว อำเภอบางพลี 3) มูลนิธิเจ้าพ่อหลวง (อ.บางบ่อ) สว่างบุญเพ็ญธรรมสถาน (挽帽善堂明圓善壇) หรือเม่งอี่เส็งตั้ว (明圓善壇) ตลาดบางบ่อ อำเภอบางบ่อ และ 4) สมาคมตระกูลยิ่งชวน (泰國榕江穎川陳氏宗親會) 888 หมู่ 5 ถนนแพรกษา ตำบลแพรกษาใหม่ อ.อำเภอบางน้ำ 5) สมาคมอุตสาหกรรมฟอกหนังไทย (泰國製革廠公會) เดิมชื่อสมาคมหนังสัตว์ (泰國皮業公會) 226 หมู่ 1 กม. 30 ถนนสุขุมวิท ตำบลท้ายบ้าน อำเภอบางน้ำ และ สัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนของสถานที่ 5 แห่ง ตั้งแต่ระดับผู้บริหารลงมาถึงระดับผู้ปฏิบัติงาน รวม 30 ราย แล้วนำมาประกอบกับข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่ในมูลนิธิและสมาคมต่าง ๆ ของชาวจีนที่จัดตั้งขึ้น 5 แห่งนั้น จากนั้นนำมาใส่ในตารางแจกแจงความถี่ ใช้สถิติร้อยละในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และศึกษาพร้อมทำความเข้าใจถึงบทบาท พฤติกรรม

และกิจกรรมขององค์กร และแนวทางในการสานต่อความยั่งยืนให้กับองค์กร ที่แสดงออกเป็น ปραกฏการณ์ทางสังคม โดยผ่านมูลนิธิ 3 แห่ง สมาคมตระกูลแซ่ 1 แห่ง และสมาคมอาชีพ 1 แห่ง รวม 5 แห่ง ที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้เป็นสถานที่ศึกษา

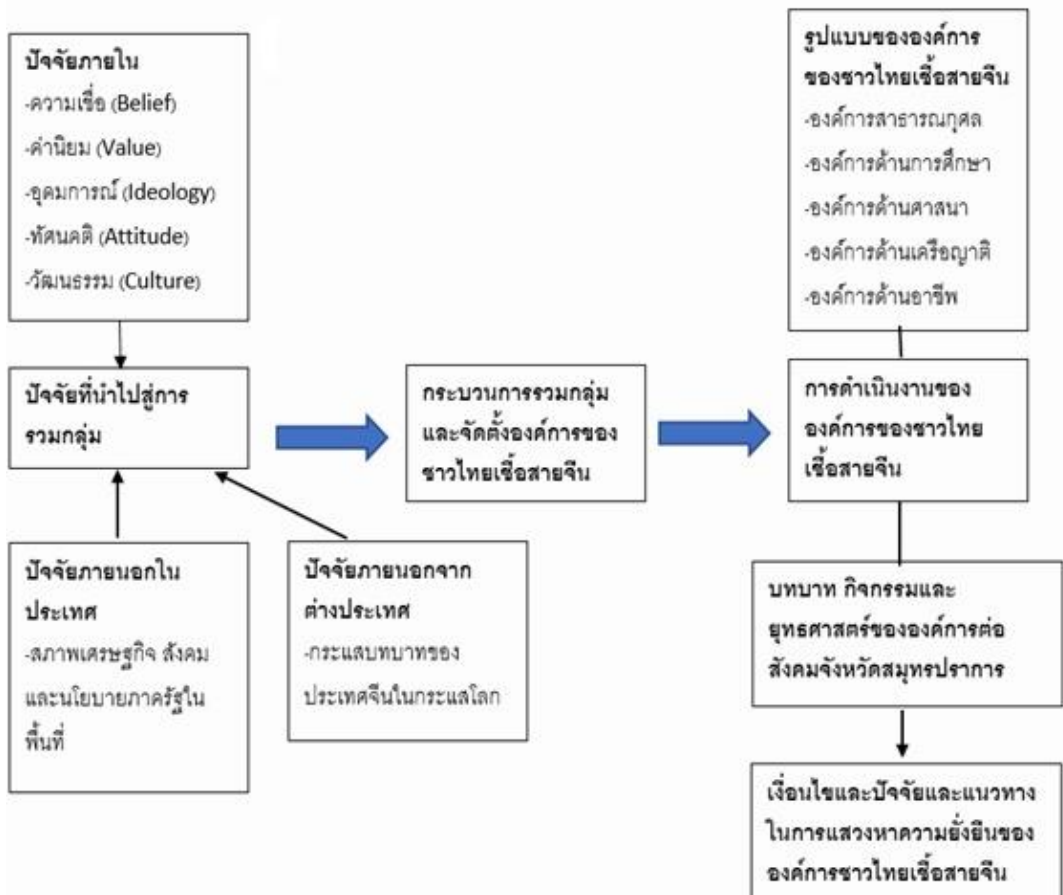
จากนั้นได้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีที่ตั้งไว้ว่า มูลนิธิ สมาคมนั้น ๆ มีบทบาท ในการพัฒนาสังคมของจังหวัดสมุทรปราการแบบใด มีแนวทางสานต่อความยั่งยืนขององค์กรอย่างไร และได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์อันใด ในแง่ใดต่อสังคม รวมทั้งมีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกันในระหว่าง องค์กรในด้านพัฒนาการทางสังคมอย่างไร จนส่งผลต่อการก่อให้เกิดความก้าวหน้าและยั่งยืนของ องค์กร

ในด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของชาวจีนอพยพในจังหวัดสมุทรปราการ อุดมการณ์ และแนวทางในการตั้งองค์กรของชาวไทยเชื้อสายจีนในรูปแบบต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเน้น ศึกษาองค์กรรูปแบบมูลนิธิ สมาคมตระกูลแซ่และสมาคมอาชีพ ศึกษาการดำเนินงานด้านคุณูปการต่อ สังคมในจังหวัดสมุทรปราการ และแนวทางในการสานต่อความยั่งยืนขององค์กรชาวไทยเชื้อสายจีนใน จังหวัดสมุทรปราการ

ในด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากมูลนิธิและสมาคมที่เลือกไว้สำหรับเป็นที่ศึกษา และ องค์กรอื่นที่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น

ในด้านเวลา ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในช่วงระหว่าง มกราคม พ.ศ. 2561- กุมภาพันธ์ 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นคำถามเกี่ยวกับ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 ราย 2) สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 ราย 3) ความจำเป็นและความสำคัญในการจัดตั้งมูลนิธิและ สมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ 4) การผสมกลมกลืนเป็นไทยของลูกหลานชาวจีน ส่งผลต่อการพัฒนาและความยั่งยืนของมูลนิธิสมาคม 5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงองค์กรให้ทัน กับยุคสมัย 6) การช่วยชุมชนพัฒนาสังคมจะส่งผลให้มูลนิธิและสมาคมมีความยั่งยืน 7) ความจำเป็นใน การร่วมมือกับประเทศจีนในสายงานเดียวกัน จะช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้มูลนิธิและสมาคมตีมากยิ่งขึ้น และสานต่อต่อความยั่งยืนของมูลนิธิและสมาคม 8) กฎเกณฑ์และข้อบังคับขององค์กรเป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาองค์กรหรือไม่

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้กรอบแนวคิดการรวมกลุ่มการจัดการองค์กร ของชาวไทยเชื้อสายจีนเพื่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ และแนวทางในการสานต่อความ ยั่งยืนขององค์กรชาวไทยเชื้อสายจีน ความเป็นไทยมากขึ้นของลูกหลานชาวจีนจะส่งผลอย่างไรต่อสังคม ในจังหวัดสมุทรปราการ และการหาแนวทางสานต่อความยั่งยืนขององค์กร โดยสรุปเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ความหลากหลายของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 30 ราย มีชาวจีนแต่กำเนิดมากถึง 36.66% ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Skinner(1957) ที่กล่าวว่าชาวจีนในประเทศไทยปี พ.ศ.2498 มีรวมทั้งสิ้น 2,315,000 คน มีชาวจีนแต่กำเนิดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ร้อยละ 56 มีชาวจีนฮากการองลงมาคือ ร้อยละ 16 (Skinner, 1957, 212) และสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับชาวจีนในจังหวัดสมุทรปราการว่า มีชาวจีนแต่กำเนิดมากที่สุดและอันดับรองคือชาวจีนฮากกาชาวจีนไหหลำ ชาวจีนฮกเกี้ยนตามลำดับ (Juntaronanont & Thongsamrit, 2016, 44-57)

2. ชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีสถานภาพทางสังคมมีบทบาทเป็นผู้นำองค์กร ที่เป็นประธานมูลนิธิ และสมาคมมี 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 10 รองประธานมูลนิธิและสมาคมมี 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 20 เป็นกรรมการมูลนิธิและสมาคมมี 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 20 เป็นผู้ปฏิบัติงานรวม 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 จากการเก็บข้อมูลพบว่า ชาวจีนรุ่นที่ 1 หรือรุ่นที่ 2 ที่มีสถานภาพทางสังคมดี มีธุรกิจที่มั่นคง มีจิตกุศล ช่วยเหลือผู้ยากไร้ มักจะได้รับการยกย่องให้เป็นประธานองค์กร ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะได้รับการยกย่องเป็นผู้นำชาวจีนในกลุ่มภาษาพูดของตน ที่ชาวจีนแต่จิวเรียกว่า “เซี่ยวเนี้ย” (侨领) สำหรับตำแหน่งรองประธานและตำแหน่งกรรมการบริหารอื่น ๆ นั้น ก็ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในมูลนิธิและสมาคมเช่นกัน บุคคลเหล่านี้ต้องบริจาคเงินเข้ามูลนิธิและสมาคมตามกำหนดของตำแหน่ง การที่ทุกท่านบริจาคเงินเข้ามูลนิธิและสมาคมนั้น เพราะด้วยความเชื่อในเรื่องการยึดมั่นในการทำความดีต่อสังคม ชาวจีนทุกกลุ่มภาษาจะมีคำที่จำขึ้นใจว่า “อินสูยซือเหยียน” (饮水思源) มีความหมายว่าอย่าลืมบุญคุณแหล่งที่ให้อยู่ให้กิน (หรือแปลตรงตัวว่า ดื่มน้ำอย่าลืมคนขุดบ่อ) ซึ่งก็คือ เมื่อชาวจีนอยู่ที่ใดต้องไม่ลืมบุญคุณถิ่นที่อยู่อาศัย และต้องทำสถานที่แห่งนั้นให้เจริญรุ่งเรือง (Preecha, personal communication, March 1, 2019)

3. มูลนิธิและสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนมีความสำคัญต่อชาวสมุทรปราการ ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 30 ราย เห็นพ้องต้องกันว่ามูลนิธิและสมาคมมีความสำคัญต่อชาวสมุทรปราการ ทั้งนี้มูลนิธิและสมาคม 5 แห่งนี้เป็นแหล่งสนับสนุนให้มีการพัฒนาสังคมในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นองค์กรที่มีลักษณะโดดเด่นที่แสดงออกถึงความยึดมั่นในวัฒนธรรมจีนอย่างเหนียวแน่นของชาวไทยเชื้อสายจีนในสมุทรปราการ ภาระงานและหน้าที่ของทั้ง 3 มูลนิธิ มีอุดมการณ์อันยิ่งใหญ่ในการช่วยเหลือประชาชน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และพื้นที่ที่อยู่อาศัยของผู้ได้รับความช่วยเหลือ มูลนิธิทั้ง 3 แห่งมีปณิธานที่มุ่งมั่นเหมือนกันคือ ยึดมั่นในอุดมการณ์เพื่อช่วยเหลือสังคมและเพื่อนมนุษย์โดยไม่หวังรับสิ่งตอบแทนใด ๆ สำหรับสมาคมทั้ง 2 แห่ง แม้มิได้มีการกิจการกุศลเช่นเดียวกับมูลนิธิที่กล่าวมาแล้ว แต่สมาคมตระกูลยี่งวงก็มีส่วนร่วมพัฒนาสังคมในพื้นที่ด้วยการดูแลบุตรหลานของกลุ่มตระกูล “เซียงฉิน” (姓陳) ทั้งด้านความเป็นอยู่และการศึกษา เช่นการให้ทุนการศึกษา ส่วนสมาคมอุตสาหกรรมพอกหนังไทย มีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาสังคมในพื้นที่อย่างเต็มที่ด้วยการจัดเก็บงบประมาณก้อนหนึ่งไว้เพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมกับชุมชนในพื้นที่

4. ความเป็นไทยของลูกหลานจีนส่งผลต่อการพัฒนาและความยั่งยืนของมูลนิธิสมาคม ที่เห็นว่าการพัฒนาและความยั่งยืนขององค์กร มี 26 รายคิดเป็นร้อยละ 86.66 ที่เห็นว่าไม่ส่งผลต่อการพัฒนา และความยั่งยืนขององค์กร มี 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.33 ปัจจุบันสังคมชาวจีนในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อม ความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในหลายด้าน รวมทั้งนโยบายของ

รัฐบาล และความทันสมัยที่แพร่กระจายเข้าสู่สังคมในทุกมิติ ได้ส่งผลกระทบต่อการผสมผสานของบุตรหลานชาวจีนให้มีความเป็นไทยมากขึ้น บุตรหลานชาวจีนในปัจจุบันส่วนใหญ่เข้าเรียนในสถานศึกษาของไทย เรียนรู้ตามหลักสูตรไทย ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก มีสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่แบบไทย อีกทั้งมีวิถีชีวิตตามสังคมไทย จึงมีผลทำให้ลูกหลานจีนมีวิถีคิดแบบไทยด้วย ประกอบกับบิดามารดายุคใหม่ขาดการส่งต่อแนวคิดวิถีจีน ความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรมจีนแก่บุตรหลาน จึงทำให้บุตรหลานมีความเป็นไทยเร็วขึ้น เพราะไม่เข้าใจและไม่สนใจในความเชื่อแบบดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมาของบรรพบุรุษ ทำให้พวกเขาไม่เข้าไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์แบบจีนทั้งที่ในศาลเจ้าและมูลนิธิหรือสมาคม รวมทั้งผู้ให้ความสำคัญในการเช่าที่ตั้งป้ายวิญญาณบรรพบุรุษของสมาชิกมูลนิธิฯ ก็ลดน้อยลงเช่นกัน (Ling, personal communication, February 23, 2019) ทำให้รายรับของมูลนิธิฯ ลดน้อยลงไปด้วย

5. ความจำเป็นในด้านการพัฒนาองค์กร ที่เห็นว่าควรปรับปรุงองค์การให้ทันกับยุคสมัย มี 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 ที่เห็นว่าไม่ต้องปรับปรุงองค์การเพราะเหมาะสมแล้ว มี 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.66 ความจำเป็นในการปรับปรุงและพัฒนาองค์การของ 3 มูลนิธิ และ 2 สมาคมให้เหมาะสมกับยุคสมัยนั้น จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญในมูลนิธิและสมาคมนั้น พบว่า ที่ ห้องสำนักงานของผู้ปฏิบัติงานมีโต๊ะเก้าอี้ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรศัพท์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสำนักงานครบถ้วนสมบูรณ์ แต่มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานน้อย บางแห่งมีผู้จัดการ รองผู้จัดการ และเลขานุการอีกหนึ่งหรือสองคนเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้จัดการ หรือเลขานุการต่างมีงานล้นมือ เพราะนอกจากต้องจัดประชุมสำหรับงานเร่งด่วนแล้ว ยังต้องจัดทำงานเอกสารสำนักงานทุกอย่างรวมทั้งเรื่องบัญชี การเงิน การทำงบประมาณ รายรับรายจ่ายประจำปี ที่ต้องแจ้งต่อที่ประชุมในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีด้วย รวมทั้งงานที่ต้องติดต่อกับหน่วยงานภายนอก เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลระดับปฏิบัติงานทั้ง 3 มูลนิธิ และ 2 สมาคม ต่างต้องการให้มีการปรับปรุงเพื่อให้มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านกู้ชีพกู้ภัยอันนับเป็นงานหลักของมูลนิธินั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ต่างมีความเห็นว่าจำต้องมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการกู้ชีพกู้ภัยที่ทันสมัยมากกว่าที่มีอยู่ จึงจะสามารถปฏิบัติงานในด้านกู้ชีพกู้ภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การร่วมพัฒนาชุมชนส่งผลต่อความยั่งยืนของมูลนิธิและสมาคม ที่เห็นว่ามีความจำเป็นในการช่วยชุมชนพัฒนาสังคม มี 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.66 ที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นในการช่วยชุมชนพัฒนาสังคม มี 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 20 ทั้งนี้คำตอบที่ได้นั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับพื้นที่ตั้งและลักษณะกิจกรรมของมูลนิธิและสมาคมว่าอยู่ในละแวกชุมชนใด หรือตั้งอยู่ในแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมใด เช่นสมาคมตระกูลยี่งวน ตั้งอยู่ที่คลอง 9 ถนนแพรกษา ตำบลแพรกษา ซึ่งบริเวณใกล้เคียงล้วนเป็นโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น ไม่มีชุมชนในละแวกใกล้เคียงเลย ที่มีบ้างก็กระจายกันอยู่ไม่ใช่ลักษณะอยู่กันเป็น

ชุมชน จึงไม่มีการรวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม หรือเพื่อสืบสานประเพณีวัฒนธรรมใด ๆ ซึ่งผิดกับสมาคมอุตสาหกรรมฟอกหนังไทย ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชน กม. 30 ตำบล ท่าชัยบ้าน และอีก 3 มุขนิธิที่ตั้งอยู่ในละแวกชุมชนเช่นกัน ดังนั้นการจัดงานประจำปี ไม่ว่าจะมุขนิธิหรือสมาคมจะจัดงานประจำปี ครั้งใด ก็จะต้องมีคนในพื้นที่มาร่วมด้วยเสมอ เงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาทั้งชาวจีนคนไทยและคนเชื้อสายอื่น ๆ ในพื้นที่และจากพื้นที่อื่นๆ เข้ามาร่วมทำบุญบริจาคเงินเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะที่ตั้งของ มุขนิธิและสมาคมที่ตั้งอยู่ในชุมชน การได้รับบริจาคจากผู้คนภายนอกนับเป็นการช่วยส่งต่อความยั่งยืน ขององค์การได้ อีกด้านหนึ่ง และการยึดมั่นในตระกูลแซ่อย่างมากก็สามารถนำความยั่งยืนมาสู่สมาคมได้ เช่นกัน เช่นสมาคมตระกูลยี่งวอนนั้น เป็นสมาคมที่ไม่ได้รับเงินบริจาคจากคนภายนอกที่ไม่ใช่สมาชิกเลย แต่ได้รับการสนับสนุนจากชาวจีนในตระกูลแซ่เดียวกันจากประเทศจีนมาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคม และร่วมบริจาคเงินด้วย ในช่วงตรุษจีนซึ่งถือว่าเป็นช่วงปีใหม่ของชาวจีน สมาคมจะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ อย่างยิ่งใหญ่ระหว่างสมาชิกตระกูลแซ่เดียวกัน สมาชิกทั้งหลายก็จะพาลูกหลานเข้ามาร่วมงาน ให้พวกเขา รู้จักและคุ้นเคยกับสมาคมตระกูลแซ่ของตน รวมทั้งการบอกเล่าความสำคัญของสมาคม ๆ ให้ลูกหลาน ฟัง เพื่อให้พวกเขาได้รับรู้เรื่องราวของตระกูลแซ่เพื่อสืบต่อรุ่นสู่รุ่น (Ann, personal communication, August 13, 2019) ด้วยเหตุที่แหล่งที่ตั้ง วัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อม ของมุขนิธิและสมาคมแตกต่างกัน จึง ส่งผลให้มีผู้เห็นต่างดังผลสรุปที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

7. การที่องค์การมีความสัมพันธ์และความร่วมมือกับองค์การลักษณะเดียวกันในประเทศจีนจะ ช่วยพัฒนา และความยั่งยืนขององค์การ ที่เห็นว่ามีมีความจำเป็นในการร่วมมือกับประเทศจีนในสายงาน เดียวกัน มี 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.66 มีผู้ไม่ออกความเห็น เพราะเป็นคนไทยและเป็นผู้ช่วยเหลือฯ มี 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.33 ในสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน ที่ประเทศจีนกำลังก้าวขึ้นสู่ประเทศมหาอำนาจ และมีการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วในทุกมิติ องค์การที่มีการติดต่อและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ องค์การในลักษณะเดียวกันในประเทศจีนมีแนวโน้มที่จะส่งผลดีต่อองค์การนั้น ๆ ในหลากหลายมิติ แม้ว่า สมาชิกของมุขนิธิและสมาคมทั้ง 5 แห่ง ต่างมีการติดต่อกับประเทศจีนในภาคประชาชนระดับบุคคล มีการไปมาหาสู่กัน แต่มุขนิธิและสมาคมทั้ง 5 แห่งไม่ได้มีการติดต่อกับประเทศจีนในสายงานเดียวกันใน ระดับองค์การอย่างเป็นทางการแต่อย่างใด สำหรับผลสรุปจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของเรื่องนี้ มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.33 เท่านั้นที่มีความเห็นต่าง เพราะไม่แน่ใจว่ามุขนิธิและสมาคมจำเป็นต้องติดต่อกับ ประเทศจีนหรือไม่ เนื่องจากตนเป็นคนไทย ที่เห็นการทำงานของมุขนิธิและสมาคมในปัจจุบันนี้ก็เกินไป ด้วยดี จึงมีความเห็นต่าง แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีก 29 รายคิดเป็นร้อยละ 96.66 ล้วนเห็นพ้อง ต่อกันว่า ทั้งมุขนิธิและสมาคมสมควรอย่างยิ่งในการติดต่อกับประเทศจีนในสายงานเดียวกัน เพราะการ ติดต่อนั้นจะนำพาองค์การไปสู่ความร่วมมือเพื่อพัฒนาองค์การให้รุดหน้าไปในหลายด้าน อีกทั้งยังเป็นการ

สานต่อความยั่งยืนขององค์กรในสังคมไทยด้วย โดยเฉพาะงานด้านกู้ชีพกู้ภัยของประเทศจีนที่ทำได้ดีมาก อุปกรณ์เครื่องมือที่ครบครันและทันสมัย หากมูลนิธิทั้ง 3 แห่งมีโอกาสติดต่อและได้ร่วมมือในสายงานเดียวกัน จะช่วยให้งานด้านกู้ชีพกู้ภัยของมูลนิธิทั้งหลายในจังหวัดสมุทรปราการพัฒนาเข้าสู่ยุคใหม่ที่รวดเร็วมากกว่าที่อื่น ๆ สำหรับสมาคมที่ติดต่อกับประเทศจีนมากที่สุดและบ่อยที่สุดคือสมาคมตระกูลยี่งวชวน แต่เป็นการติดต่อเฉพาะกับเมืองที่เป็นบ้านเกิดของสมาชิกในตระกูลเซียงฉิน (姓陳) เท่านั้น และสมาคมอุตสาหกรรมพอกหนังไทย เป็นสมาคมทางการค้าที่สมควรอย่างยิ่งในการติดต่อกับประเทศจีน เพราะจะเป็นโอกาสอันดีต่อธุรกิจด้านอื่น ๆ ตามมาด้วย โดยสมาคมพอกหนังมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสมาคมจะเริ่มการติดต่อกับประเทศจีนอย่างจริงจัง มิใช่เป็นเพียงการรับรองเพื่อนนักธุรกิจเป็นการส่วนตัวเหมือนที่เป็นมาเท่านั้น

8. กฎเกณฑ์และข้อจำกัดของมูลนิธิและสมาคมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กร ที่เห็นว่ากฎเกณฑ์และข้อบังคับขององค์กรเป็นอุปสรรค มี 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.66 ไม่เป็นอุปสรรค มี 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.33 สำหรับกฎเกณฑ์และข้อบังคับของมูลนิธิและสมาคมเป็นไปตามข้อบังคับตามกฎหมาย และตามวัตถุประสงค์ในการจดทะเบียน ซึ่งคณะผู้บริหารได้วางขั้นตอนไว้เป็นระบบอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารส่วนใหญ่จึงมีความเห็นว่ากฎเกณฑ์และข้อบังคับของมูลนิธิและสมาคม มิได้เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานแต่อย่างใด แต่สำหรับผู้ปฏิบัติงาน อาจมองเห็นถึงความไม่สะดวกที่อาจเกิดขึ้นในหลายด้าน ด้วยกฎเกณฑ์ที่ละเอียดเกินไป อาจเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ได้ สำหรับงานบางเรื่องที่เกิดขึ้น หากคณะผู้บริหารไม่ได้อยู่ในสถานที่พวกตนปฏิบัติงานอยู่ ด้วยกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที และในบางองค์กร คณะผู้บริหารบางท่านที่ละเอียดกฎเกณฑ์และข้อบังคับ มิได้รับผิชอบในส่วนของตนอย่างเต็มที่ก็อาจสร้างปัญหาเป็นอุปสรรคต่องานขององค์กรได้

อภิปรายผล

การบริหารงานของสมาคมขึ้นอยู่กับรูปของคณะกรรมการ ไม่ใช่ดำเนินการในรูปของผู้จัดการ คณะกรรมการจะเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้สมาคมมีการเคลื่อนไหวและแสดงให้เห็นถึงกิจการที่ทำให้ปรากฏขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมได้ (Ministry of Interior, 2013, 22) การบริหารงานต้องมี 1) การวางแผน คือการกำหนดเป้าประสงค์ กลยุทธ์ และโครงการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระยะสั้น ระยะกลางระยะยาว อย่างชัดเจนไว้ในองค์กร โดยมีการกำหนดแผนชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล อีกทั้งต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกำหนดกลยุทธ์ของแต่ละด้าน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 2) การจัดการ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นขั้นตอนที่ต้องลงมือทำให้ดำเนินงานไป

ตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อให้งานนั้นสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญของขั้นตอนนี้คือทรัพยากรมนุษย์ที่จะสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงองค์การด้วยการจัดระเบียบแบบแผนให้ง่ายต่อการปฏิบัติ ปัจจุบันการจัดการองค์การมีเทคนิคจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากมาย ที่ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ 3) การนำ การจัดการในทุกเรื่องนั้นต้องมีการนำ หรือผลงานที่มีการปฏิบัติซึ่งเน้นเรื่องภาวะผู้นำ การจูงใจ และการทำงานเป็นทีม ขั้นตอนในการปฏิบัติมีประสิทธิภาพมากเท่าใด ผลงานขององค์การก็จะออกมาดีเท่านั้น ดังนั้นองค์การต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำ มีการจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวองค์การต้องจัดให้มีขึ้นเสมอๆ เพื่อความทันสมัยเหมาะกับยุคใหม่ขององค์การ 4) การควบคุม คือการดูแลให้การปฏิบัติงานนั้นๆเป็นไปตามเป้าหมาย หรือการประเมินผล ดังนั้นงานทุกเรื่องจึงต้องมีการติดตามผล เพื่อให้ทราบผลสรุป ปัญหาอุปสรรค ที่ต้องแก้ไขและปรับปรุง เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพดังตั้งเป้าประสงค์ไว้ ในทางปฏิบัติขององค์การ บางแห่งได้นำวิธีการจากแนวความคิดของเดมิ่ง (Deming Cycle) มาปรับใช้เพื่อให้ได้ผลเป็นเลิศ นั่นก็คือ ระบบ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ได้แก่ การวางแผน-การปฏิบัติ-การตรวจสอบ-การปรับแก้ อีกประการหนึ่งผู้บริหารมีบทบาทอย่างมากต่อการจัดการองค์การ ในโลกยุคปัจจุบัน ผู้บริหารควรจัดการองค์การให้มีความฉับพลันทำงานเป็นทีม มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำสูง สามารถปรับตัวได้เร็ว (Kume, 1997)

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดจิตอาสามากมายนั้น คือองค์การการกุศลที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อความศรัทธา (Faith-Based Organization) นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการค้าชุมชนิธิและสมาคมให้คงอยู่และมีความยั่งยืนเช่นกัน นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการยืนหยัดมั่นคงขององค์การจีนคือ การประชาสัมพันธ์ที่ทุกองค์การต้องปฏิบัติโดยจัดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับยุคสมัย

สิ่งที่กล่าวมานี้ล้วนมีผลส่งให้การจัดการบริหารงานของมูลนิธิและสมาคมเป็นไปอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้การจัดการมูลนิธิและสมาคมให้มีความเจริญรุ่งเรือง และมีความยั่งยืนในสังคมของจังหวัดสมุทรปราการสืบไป

สำหรับแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการกับประเทศจีนนั้น อาจเริ่มด้วยการติดต่อในภาคประชาชน เป็นการพบปะ เยี่ยมเยือน และแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกขององค์การกับชาวจีนในเรื่อง ธุรกิจ วัฒนธรรม ศิลปะ การศึกษา การกีฬา หรือเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และเศรษฐกิจ ทางมูลนิธิและสมาคมควรจัดให้มีการติดต่อกันระหว่างไทย-จีนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ตามประเด็นต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ แล้วจึงขยายต่อไปในระดับองค์การ จากนั้นอาจขยายต่อไปถึงภาครัฐ สิ่งนี้นอกจากจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์การ พัฒนาและสานต่อความยั่งยืนขององค์การแล้ว ยังอาจนำไปสู่ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมของทั้งสองพื้นที่และส่งต่อความมั่นคงระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนได้

บทสรุป

จากการวิจัยนี้พบว่ามูลนิธิร่วมกุศลสมุทรปราการได้เข้าร่วมและจัดกิจกรรมในการพัฒนาสังคมเป็นอย่างมากอันเป็นเรื่องที่ต้องทำประจำทุกปี จึงทำให้มูลนิธิร่วมกุศลสมุทรปราการได้รับรางวัลมูลนิธิดีเด่นระดับชาติ สำหรับการช่วยเหลือด้านสาธารณสุขมูลนั้น มูลนิธิร่วมกุศลสมุทรปราการไม่ได้มีพื้นที่รับผิดชอบมากเท่ากับมูลนิธิร่วมกตัญญู ส่วนมูลนิธิเจ้าพ่อหลวง(อ.บางบ่อ) สว่างบุญเพ็ญธรรมสถานในปัจจุบันนี้ มีหน้าที่รับใช้ผู้มีจิตศรัทธาเพียงเป็นศูนย์รวมในการจัดงานสำคัญประจำปีของชาวจีนเท่านั้น โดยไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในพื้นที่มากนัก เพียงเคยจัดการสอนภาษาจีนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้คนในชุมชนใกล้เคียง สำหรับสมาคมทั้ง 2 แห่งเนื่องจากสถานที่ตั้งอาคารของสมาคมต่างกัน ประกอบกับนโยบายในการบริหารงานของคณะกรรมการสมาคมที่แตกต่างกัน จึงทำให้สมาคมตระกูลยิ่งชวนให้ความสำคัญแต่เฉพาะกลุ่มภาษาของตน ในขณะที่เดียวกันสมาคมอุตสาหกรรมพอกหนังไทย แม้จะยังเป็นสมาคมที่ติดยึดกับอาชีพ แต่กลับเปิดกว้างกว่าสมาคมตระกูลยิ่งชวน และมีการเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสังคมในพื้นที่มากกว่า

องค์การของชาวไทยเชื้อสายจีนทั้ง 5 แห่ง มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมชุมชนในพื้นที่ล้วนส่งผลดีและสานต่อความยั่งยืนขององค์การให้เจริญรุ่งเรืองและอยู่ในสังคมไทยได้ และหากมีแนวทางในการสานสัมพันธ์กับประเทศจีนในองค์การลักษณะเดียวกัน ย่อมเป็นผลดีต่อการพัฒนาขององค์การและเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันไปในทุกมิติ ทั้งยังช่วยส่งเสริมและสานต่อความยั่งยืนขององค์การด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าจากงานวิจัยนี้อาจส่งผลให้มีการต่อยอดได้ โดยอาจตั้งแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับสมาคมและมูลนิธิทั้งแนวราบและแนวตั้งได้อีกหลายหัวข้อและหลายประเด็น เช่น การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับมูลนิธิที่ไม่หวังผลกำไรโดยมีฐานคติจากความเชื่อ การเจาะลึกเรื่องราวของสมาคมตระกูลแซ่และสมาคมอาชีพ ที่ติดยึดกับตระกูลแซ่และติดยึดกับอาชีพที่ยังคงเหลืออยู่ในประเทศไทย หรือเรื่องของสมาคมและมูลนิธิชาวจีนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนาสังคมไทย หรือบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของมูลนิธิและสมาคมของชาวจีนในสังคมจีนปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism Perspective and Method*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Document Processing and Archives Committee. (1999). *Culture History Identity and Wisdom of Sumutprakan Province*. [In Thai]. Bangkok.
- Du, W., Dong, F. (2001). *Interview with Du Weiming's Academic Subject*. [In Chinese]. Shanghai: Fudan University.
- Emerson, R. M. (1976). *Social Exchange Theory*. *Annual Review of Sociology*, 335-362.
- Juntaronanont, P, & Thongsamrit, P. (2016). *Paknam Old City: Chinese Believe and Way of Life* [In Thai]. Proceeding of the 1st Chinese Studies National Conference 2016. Huachiew Chalermprakiet University.
- Karns, M. P. (n.d). *Nongovernmental Organization*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/nongovernmental-organization>
- Kume, H. (1997). *Management by Quality (Preecha, L. & Kitisak, P, Trans)*. [In Thai]. Bangkok: Technology Promotion Association (Thailand-Japan).
- Melissen, Jan. (Ed.). (2007). *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations*. London: Palgrave Macmillan.
- Ministry of Interior. (2013). *Operation Manual of Foundations and Associations*. [In Thai]. Bangkok: Asaraksadindan Publishing.
- National Statistical Office. (2019). *Non-profit Organization Survey 2018* [In Thai]. Bangkok: Forecast Statistics Division.
- Nye, J. S., Jr. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New Delhi: Knowledge World.
- Pornsiripongse, S. (2013). People-to-People Diplomacy: Shifting from National to Cultural Borders [In Thai]. *Journal of Mekong Societies*, 9(3), 101-112.
- Psathas, G. (2014). *The Interactionist Perspectives of George Herbert Mead and Harvey Sacks*. *Social Science Today*. 24-36.

- Salamon, L. M. & Helmut, A. K. (1996). *The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision 1 (Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project)*. Baltimore: The John Hopkins Institute for Policy Studies.
- Skinner, W. G. (1957). *Chinese society in Thailand*. New York: Cornell University Press.
- Songsiri, W. (2016). *From Paknam to Samutprakan the Sea Port City*. [In Thai]. Retrieved from <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=810>
- Thaithong, W. (1985). *Contemporary Social Psychology*. [In Thai]. Bangkok: Siam Education.
- Yanyongkasemsuk, R. (2013). *Symbolic Interaction Theory and the Explanation of Social Phenomena from Actor Perspective*. [In Thai]. *Journal of Politics, Administration and Law*, 5(2), 69-90.